

Czy powiaty mogą wystąpić o ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, skoro orzecznictwo ukształtowane na tle art. 189 Kodeksu Postępowania Cywilnego przyjęło niedopuszczalność wytaczania powództwa jedynie o ustalenie, jeżeli możliwe jest wytoczenie powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych?

Istotnie zgodnie z art. 189 Kodeksu Postępowania Cywilnego powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Sądy przyjęły, że owego interesu prawnego nie ma wówczas, gdy możliwe jest wytoczenie powództwa innego niż powództwo o ustalenie. Tytułem przykładu można wskazać na następujące tezy zaczerpnięte z orzecznictwa:

- „Możliwość wytoczenia powództwa o zasądzenie wyklucza po stronie powoda istnienie stosunku prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie naruszonego prawa lub stosunku prawnego” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 listopada 2009 roku, sygn. akt ACa 352/09, publ. LEX nr 599725);
- „Interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego w zasadzie nie zachodzi, jeżeli zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2009 roku, sygn. III CZP 79/09, publ. LEX nr 533836).

Pozew oparty jest jednak o art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, który to przepis w swoim zdaniu 1 jednoznacznie wskazuje że w sprawach o roszczenia pieniężne powództwo może ograniczać się do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. Choć już ta regulacja byłaby wystarczająca do pozytywnego rozstrzygnięcia kwestii dopuszczalności pozwu o ustalenie, to prawodawca w zdaniu 2 przywołanego przepisu stwierdził, iż w takim przypadku powód nie jest obowiązany wykazywać interesu prawnego w ustaleniu. Pomimo pewnych wątpliwości w doktrynie przyjmuje się, że przepis ten został wprowadzony po to, by dodatkowo zanegować linię orzecniczą opartą na interpretacji występującego w art. 189 Kodeksu Postępowania Cywilnego pojęcia „interesu prawnego” (por. T.Jaworski, P.Radzimierski, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Beck, Warszawa 2010, s.127).

Co więcej – część doktryny formułuje nawet tezę, iż powództwo, o jakim jest mowa w art. 2 ust. 3, jest zupełnie odmiennym powództwem od żądania ustalenia istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego, unormowanym w art. 189 KPC (por. M.Rejda, P.Pietkiewicz, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, LexisNexis, Warszawa 2011, s. 99). W takim przypadku tym bardziej nie będzie miała zastosowania linia orzecnicza oparta na KPC.

Oznacza to, że powiaty w postępowaniu grupowym mogą wystąpić z pozwem o ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, pomimo możliwości wytoczenia przez nich powództwa o zasądzenie.